

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8.-, ZA DIJAKE KRON 6.-; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.-, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1.

*

8. JULIJA 1915

*

IZHAJA VSAK ČETRTEK

*

ŠTEV. 45.

Iz bojev pri Plaveh.

Na Krnu. Ⓞ Razrušeni most. Ⓞ Z Rusko-Poljskega. Ⓞ Nadvojvoda Evgen. Ⓞ Luigi Cadorna. Ⓞ Družina laškega kralja. Ⓞ Šola za invalide. Ⓞ Padli junaki. Ⓞ Pri obedu. Ⓞ „Golob“. Ⓞ Strojna puška proti aeroplanom. Ⓞ Strelni jarek. Ⓞ Na Tirolskem. Ⓞ Razkuževalnik.

Naše patrolje na Krnu.

Pri kosilu.

Spisal Aleks. L. Kielland, poslovenil Rudolf Jeran.

Veletržec je bil povabil k velikemu kosilu. Glavar je držal na čast vrlega najstarejšega sina, ki se je ravno vrnil z vseučilišča, izbran govor — veletržec je napil na čast glavarju; do sem je šlo vse v redu in prav. In vendar se je gospodarju jasno poznalo, da ga nekaj vznemirja. Odgovarjal je narobe, rensko vino izlival v portsko ter se vedno in vedno izdajal, da se njegove misli mude drugod.

Mislil je namreč na govor, na govor, ki ni spadal k programu, in to je bilo nekaj čudnega; kajti veletržec ni bil govornik, in — kar je bilo še bolj čudno, to je vedel sam.

In ko je vendarle, skoraj na koncu kosila, potrkal na kupico in omenil, da ima še nekaj na srcu, kar mora povedati, so takoj vsi zapazili, da grozi nekaj nenavadnega. V hipu je bila pri mizi smrtna tišina; iz sosednje so se slišali veseli vzkliki dam, ki so po norveški šegi kosile v drugi sobi.

Slednjič je dospela tišina tudi do njih; zgnetle so se na vrata, da bi slišale. Samo gospodinja je ostala zadaj in vrgla možu obupen pogled. »Moj Bog,« je vzdihnila polglasno, »zdaj ga bo polomil. Vse svoje govore je že povedal; kaj hoče še zdaj!«

In res, začetek ni bil dober. Govornik je jecljal, si odkašljeval in se pomotil ob čisto vsakdanjih stavkih: »Ne morem si kaj, da, da hm — čutim potrebo, da, da — to se pravi, prosil bi, slavna gospoda, da, da bi — — —«

Slavna gospoda je sedela in strmela v kozarce, pripravljena izpiti jih do dna ob prvi najmanjši priliki. A te prilike ni hotelo biti.

Toda govornik si je opomogel.

Kajti v resnici je imel nekaj na srcu. Veselje in ponos nad svojim sinom, ki se je čvrst in zdrav vrnil od srečno prestane izkušnje, priliznjeno sestavljen govor glavarjev, jed, pijača, slavnostno razpoloženje, — in predvsem neskajljeno veselje nad prvorojencem — vse to mu je navdihovalo nove besede. In ko je jecljaje prestopical uvod, je začelo vreti.

Bil je *skaal* (napitnica) na mladino. Govornik se je pomudil pri odgovornosti, ki jo imamo napram otrokom, pri nešteti skrbeh, pri nešteti radostih, ki jih oni napravljajo staršem. Večkrat je moral hiteti, kajti čutil je, da je ginjen in čutil, kar je govoril.

In prešel je na odrasle otroke. Ko je omenil svojega dragega, predragega sina kot pomočnika v podjetju, ko je omenil svoje vnuke, so njegove besede zadobile vzhičen zanos, ki je vse navzoče vidno presenetil.

»Kajti, gospoda moja! — V teh otrocih vidimo sebe, otroci žive naše življenje. Ne zapustimo jim samo imena, temveč tudi svoje delo. In ne zapustimo jim, da bi lenarili in samo uživali sad našega truda, temuč da nadaljujejo, razvijajo, da! — da še boljše opravljajo kakor njihovi očetje. Kajti to je naše upanje, da si bo mladi rod znal prisvojiti sadove dele našega časa, da se bo osvobodil predsodkov, ki zatemnjujejo preteklost in deloma tudi sedanjost — in ko pijemo na zdravje mladine — ji voščimo in želimo, da bo po svojem vednem napredku vredna svojih očetov, da! — kar povejmo! — da jim bo zrasla čez glavo!«

In samo tedaj, če imamo zavest, da zapustimo lastno delo še bolj večim rokam, le tedaj lahko pričakujemo z mirnim srcem trenutka, ko moramo prenehati, le tedaj lahko trdno upamo na svetlo in častno

bodočnost svoje drage domovine. *Skaal* na mladino!«

Gospodinja je stopila bliže, ko je zapazila, da gre vse po sreči; bila je ponosna in ginjena. Vsa ostala družba je bila navdušena, toda najbolj se je veselil mladi študent.

Dozdaj se je pravzaprav svojega očeta bal; poznal je njegove stroge, zastarele nazore. A v tem hipu je slišal, kako svobodno se starec izraža o mladini ter je bil zelo vesel, da se bo mogel pogovarjati z njim tudi bolj resne stvari.

Po napitnici — kar je bilo najbolj zabavno — se je najprej razvnel živahen pogovor, k d o je pravzaprav mlad in k d o star. Končno so prispeli do zaključka, da so v resnici najstarejši najmlajši, nato so sedli k posladku, ki so ga prinesli v obednico za gospe.

Gospodje so se lotili kaditi; v kadičem salonu se je razvil živahen razgovor

o socialno-političnih zadevah. Besedo je imel gospodar in opiral svoja izvajanja na »zgodovinska dejstva«, ki so bila skozinskozi nezanesljiva.

Njegov nasprotnik — višji državni pravdnik — se je ravno prijetno vsedel in se je že veselil, kako bo ta »dejstva« pobil, ko je vstopil študent.

Prišel je ravno v pravem času; slišal

Vojak z zračnimi bombami.

je še, kako se je oče neusmiljeno urezal. V slavnostnem razpoloženju, v veselju nad novimi očetovimi nazori, ki jih je razodel v napitnici, se ni mogel premagati:

»Ne, oprost, oče! V tem se motiš. V resnici to ni tako — nasprotno...«

Naprej ni mogel; kajti oče ga je potrkal po rami in se je nasmejal: »Glej, glej, ali se hočeš tudi ti šaliti! — Vendar, ne smeš nas motiti, imamo resen pogovor.«

Sin je zaslišal v družbi smeh, povrhtega ga je pa razdražila opomba, da moti resne pogovore, če se vmešuje.

Odgovoril je precej ostro.

Oče je način odgovora takoj razumel in je takoj premenil glas: »Ali misliš resno, da tvoj oče govori budalosti?«

»Teža nisem trdil; jaz samo mislim, da se motiš — —«

»Četudi nisi tega trdil, pa si mislil!« je dejal starec, ki je postajal jezen. Kajti slišal je, kako je nekdo med gospodi zašepetal sosedu: »Kaj takega naj bi se postopil jaz proti svojemu očetu!«

Beseda je dala besedo, položaj je postal skrajno mučen.

Ko je gospodinja, ki je vedno z enim ušesom prisluškovala gospodom, zaslišala razsrjenega soproga, je stopila k vratom.

»Kaj je? — Adjunkt Hansen!«

»O, Vaš sin se je nekoliko zaletel,« je odvrnil.

»Pred lastnim očetom! Moj Bog —

preveč je pil. Ljubi Hansen, pozkušajte ga odpeljati.«

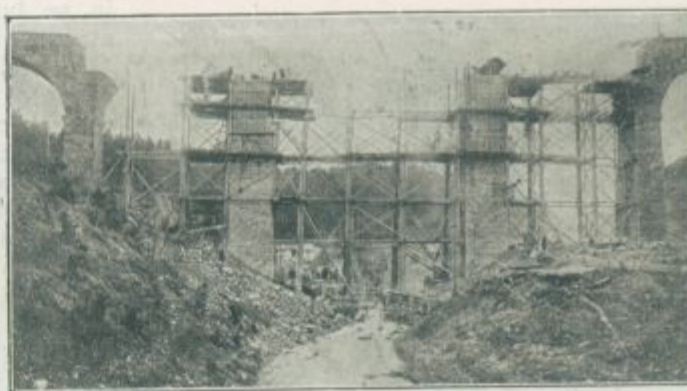
Adjunkt, ki je bil bolj dobrodušen kot zvit in od svojega nekdanjega učenca zelo visoko cenjen, je stopil k študentu in ga prijel pod pazduho: »Pridi, greva nekoliko na vrt.«

Fant se je burno okrenil; ko je pa zagledal svojega starega učitelja in zapazil proseči materni pogled, se je molče udal.

Na vratih je še slišal pravdnika, ki mu je že davno preseдал, nekaj pripomniti o piščancu, ki uči kokljó valiti; zbadljivo je sprejel viharen krohot. Kakor blisk ga je prešinilo, a adjunkt ga je trdo držal in tako sta srečno prijadrala na prosto.

Trajalo je precej dolgo, preden je bilo sploh mogoče staremu učitelju fanta toliko pomiriti, da je bil sprejemljiv za pametne razloge. Razočaranje in trpka zavest, da se je z očetom sprl, razžaljenje, ker je v navzočnosti tolikih mož ravnal ž njim kakor s paglavcem — vse to je moralo v njem izbesneti.

Koncem konca se je pomiril, sedel je k svojemu staremu prijatelju in poslušal, kako mu je razlagal, da je na vsak način za starejšega moža razžaljivo, če ga tako mlad fant popravlja.

Od Rusov razrušeni most, ki so ga naše vrle čete v najkrajšem času zopet postavile. Most je visok 33 metrov.

»Da, ampak jaz sem imel prav!« je dejal študent najmanj dvajsetokrat.

»Prav, prav! Toda kljub temu še ne smeš kazati, da hočeš biti modrejši od očeta!«

»In vendar je oče sam dejal, da tako hoče.«

»Kako? Kaj? Kdaj je to dejal?«

Adjunkt je mislil, da je mladeniču udarilo vino v glavo.

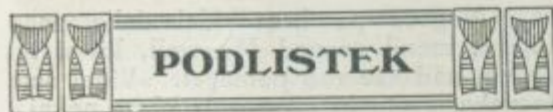
»Pri mizi — v napitnici!« je vzkliknil.

»Pri mizi, — da! v napitnici — da! — Toda glej, to je vse drugače, čisto drugačna stvar. Kaj takega se čisto lahko reče, — seveda posebno lahko v napitnici;

a s tem ni rečeno, prav nič ni rečeno, da se sme tudi izvršiti. Ne, in le veruj mi, moj dobri fant! — Jaz sem star, poznam dobro ljudi! To je pač tako na svetu, ni drugače. V mladosti se ima svoje nazore o življenju, moj fant, a ti niso pravi. Šele ko se v poznejših letih pride k miru, se razodene stvar v pravi luči. In — zdaj ti bom nekaj povedal, nakar se pa lahko mirno zaneseš. Ko boš v istih letih in na istem stališču ko tvoj oče, boš imel iste nazore ko on

Z Rusko-Poljskega. Nemci odbijajo nočni ruski napad.

PODLISTEK

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

Toda kako? Med temi ljudmi moram na vsak način najti opiralnišče, od tam jih bom dvignil na višjo stopnjo. Postavimo pa, da se že nahajajo višje od mene — fizično so že brez dvoma — kaj pa potem? Njihovih verskih nazorov si ni upal dotakniti. Kaj mu še ostane? Odgovor se je glasil: »Poseči moram v družabno in duševno življenje ljudstva. Ampak kako? Zdi se nemogoče! Naložil sem si delo velikana brez moči velikana in doživel bom poraz. Potem moram nazaj v svoj stan, kjer bom vsled svojega donkišotstva cilj večnih zablavlje. Treba samo opazovati Tolstega, moj vzgled! Kako ga zasmehujejo, kako

odrekaajo njegovi samoodpovedi resničnost! Potomcem velja za zblaznega, mehkužnega, ki se je sam veličal kot mučenec; smatrali ga bodo za učitelja, ki si ni upal izpolnjevati lastnih nauk, za idealista, ki je iskre svojega duha kresal v smodnik, imeli ga bodo za norca, ki je zletel v zrak z lastnim streljivom. In ti, ti hočeš biti v zameglenem irskem življenju prerok, ti hočeš najti nove poti! Ne, ti si samo sanjač?« Nato mu je bliskoma prišlo razsvelljenje: »Žrtvoval sem se vsaj za svojo idejo. Če ne morem biti drugim sol, vsaj sam nočem zginiti.«

Napotil se je po hribu navzdol. Izvzemši Debbie, ki je ostala, da se pogovori s sosedi, se je družina že vrnila. Mati se je sklanjala nad velikim kotlom, ki je visel na sajasti verigi nad ognjem. Mešala je svinjino in zelje. V drugem kotlu je vrel krompir. Oče in sin sta govorila na dvoišču. Mladenec se je razgreto znašal radi pridige. Dva soseda sta ga poslušala.

»Teža sploh ne moremo zdržati,« je dejal Pierry. »Nič drugega kakor potrpljenje in zaupanje v Boga. Boljše bi bilo,

če bi zaupali svojim močnim rokam. « Najbolj teman čas je pred mrakom!« Zakaj ne prevzamejo vodstva duhovniki? Zakaj ne rečejo: Uprite se ko možje in ne hinite se kakor psi!«

»Zato ker malo dalje vidijo nego ti!« je dejal oče. »Izobrazbo imajo, ki je ti nimaš, in Duha Gospodovega, ki jih vodi.«

»Kako pa,« je menil Pierry. »Da bi vsaj tako daleč videli, kakor je treba do jutri, in nam povedali, kaj naj storimo, če pridejo eksekutorji.«

»Pusti, naj jutrišnji dan skrbi zase!« je odvrnil starec. »Bog bo z nami jutri ravno tako dober kakor danes.«

»Košček železa in perišče smodnika,« je začel Pierry, a oče mu je zašepetal: »Pst!« — Gospod Maxwell je stopil na dvorišče.

Dasi je zapazil nenadni molk, vendar ni nič rekel. Trojica fantov se je razšla. Starec ga je nagovoril:

»Zgodilo se ni nič posebnega?«

»Nič,« je odvrnil gospod Maxwell, ki je bil nekoliko vznemirjen radi sumničenja, s katerim so ga opazovali.

Generalni polkovnik nadvojvoda Evgen,
vrhovni poveljnik avstrijskih čet proti Italiji.

Prostovoljec.

Na laški fronti se je javil pri našem stotniku šestdesetleten mož, ki je hotel v boj. Raztrgan, umazan in lačen. Na vprašanje, zakaj, je venomer odgovarjal: »Zato ker moram zadušiti Laha, ki mi je otroke pobesil in sina ustrelil.«

Pozneje sem ga spet videl. Ponavljal je: »Zadušiti, zadušiti.« Mene je pretresla groza, ko sem videl njegov pogled.

»Zakaj?« sem ga vprašal.

»Ker mi je otroke pobesil in sina ustrelil.«

»Pobesil? To je grozno! Človek!«

»Tako, tako! Dva zvečer, dva zjutraj in sina pri Gradiški. Jaz sem doma z Brd, gospod.«

Nato je molčal nekaj časa, pogledal z drobnimi očmi preko Soče in dejal: »Vse podušiti!« Za tem ni bilo več besede.

Srečal sem ga drugi dan na cesti.

»Kako je?«

»Slabo, gospod,« je zmajal. »Na Laha ne smem; pravijo, da moram ostati. In moji otroci in moj sin! . . . Podušiti!«

V očeh se mu je zasvetil blazen blesk.

in se boš trudil ravno tako vcepiti jih svojim otrokom ko on.«

»Ne, nikoli! Prisegam!« je vzkliknil. In nato je dokazoval v plamtečih besedah, da zanj ostane resnica vedno resnica! Spoštovanje pred resnico, naj bo že kakoršnakoli! Spoštovanje pred mladostjo itd. — Kratko in malo govoril je, kakor govori nadebuden mladenič po dobrem kosilu in v razburjenosti.

V njegovem nastopu, v njegovih besedah je tičalo nekaj prepričevalnega, privlačilnega, kar je moralo napraviti vtis — to se pravi, če bi ga poslušal kdo drugi in ne stari adjunkt.

Nanj ni prav nič vplivalo — bil je pač star.

Kar je danes zrl, je videl že večkrat. Raditega je zmajal svojo častljivo glavo in mrmral sam pri sebi:

»Da, da, to je vse čisto prav in dobro. A le glej; prav imam le jaz: ravno tak boš ko drugi.«

In adjunkt je imel prav.

Luigi Cadorna,
šef italijanskega generalnega štaba.

Družina italijanskega kralja.

»Svoje molitve ste seveda opravili na svoj način?«

»Precej sem premišljeval. Včasih je tudi premišljevanje molitev.«

»Prav imate. Ravnotako kakor mišim jaz in nam gospod župnik pravi, da je delo molitev.«

»In Vaš župnik ima prav,« je resno odvrnil gospod Maxwell. »Stari menihi so nam zapustili reklo: Laborare est orare; delo je molitev.«

Sedli so k nedeljskemu kosilu. Da je manjkal Pierry, se niso brigali. Ob nedeljah je ponavadi šla mladina k metanju žoge ali na ples ter se je zadovoljila s kosilom, ki ga je imela pri znancih. Pri obedu so molčali. Starec je bil zatopljen v misli, gospod Maxwell nemiren. Slučaj po maši mu je razodel, da ga ne smatrajo sebi enakega. Iz vsega je sklepal, da vse teži neka skrb, ki je niso marali zaupati. Seveda ni imel pravice, da bi radi tega težil; če se pa ta zapreka nezaupanja ne odstrani, potem ostane njegova naloga nedovršena. Stal je na neznanih tleh in le en sam korak mu bi lahko postal usode-

poln. Gospod Maxwell je položaj dobro razumel. Prenagliti se ni smel. Ali naj čaka, da se stvari same razvijejo ali naj si pomaga z vprašanji? Trezen razsodek je svetoval čakati. A medtem, ko je molče zavžival jed, si je mislil: »Ti ljudje so vzeli mene, tujca, v hišo, delijo z menoj košček kruha in ne stavijo težkih zahtev. Težka skrb jim gloje v srcu, a jaz . . .« Potisnil je krožnik in latvico od sebe in, uprši oči v starca, dejal:

»Kakor vidim, se nahajate v stiskah?«

Mož je nekoliko osupnil, položil nož in vilice na mizo in odgovoril:

»Nekoliko že. Pravzaprav smo vedno v stiskah, vendar bodi hvaljena volja božja.«

Mati, ki je sedela pri ognjišču, je rahlo zakašljala, Debbie je plašno pogledala vanj.

»Nimam pravice,« je dejal gospod Maxwell, »siliti se v Vaše tajnosti; če bi pa Vam mogel kako pomagati, lahko razpolagate z menoj.«

»Zelo smo Vam hvaležni,« je rekel Owen Mc Auliffe, »a nimamo pravice, obteževati z lastnimi skrbmi tuje rame.«

»Mogoče pa bom videl dalje nego Vi,« je menil gospod Maxwell, ki bi bil ljudem nad vse rad pomagal. »Videl sem že nekaj sveta in sam pretrpel že nekaj.«

»Premladi ste še, da bi mogli imeti skrbi. Toda saj ni nič na tem, če Vam povem, kar že cela fara vé. Najemnino dolgujemo za eno leto. Agent si je izposloval ukaz za rubežen, in ne vemo, kdaj pride eksekutor in nam zarubi vse, kar imamo.«

»Hudo je,« je sočutno dejal gospod Maxwell. »Kaj mislite storiti?«

»To me ravno skrbi. Pierry in fantje se hočejo eksekutorjem upreti in jih enkrat za vselej poučiti.«

»Upreti?« je skrbno vprašal gospod Maxwell.

»Da, in potem pustiti zadevo pred porotnike.«

»To pomeni prelivanje krvi in zapor.«

»Da. In seveda potem Pierry ne ostane več tu; kadar pride iz zapora, pojde v Ameriko.«

Stvar je slabo kazala. Pomenila je težko nesrečo za ubogo, pomilovanja vredno družino, ki bi se razbila. Gospod Max-

»Kako je prišlo?«

»Ha, kako? ... Najmlajši je bil v zibelki, dva na paši, eden pod streho in sin pri Gradiški. Vse je šlo ...«

»Kje ste pa bili, da veste?«

»Kje, moj Bog? Doma, doma, čisto doma — ne, zdi se mi, da nisem bil doma. Bog ve, kje sem bil. Zdaj sem tu in pravim: vse podušiti! In zdaj ne smem; rekli so, da sem star. Gospod, kdo je star?«

»Odkod ste?«

Pokazal je z roko na Brda in pristavil:

»Zdaj so zažgali, pa jim povrnem. Benetke zažgem: jutri pojdem, gospod. Podušim, zažgem in vse bo naše, jutri.«

Možiček me je vedno bolj zanimal; smilil se mi je. On pa je zamahnil z roko in govoril sam s seboj, da zažge Benetke in pobije vse Lahe.

Za par dni sem izvedel, da hiše ni nikdar imel, otrok-edinec mu je umrl na škrlatinki že davno prej.

Šola za invalide.

(K slik.)

Stari lajnarji so že prav redka prikazen med nami. Mož z lesenko je stal na vogalu in vrtel škripajoče svojo najljubšo melodijo »Radeckimarsch«. Na prsni je imel vojne medalje in

Šola za invalide. 1. Vaja v poljskem delu. — 2. Pri krojaču. — 3. Enoroki se podučujejo v pisanju. — 4. Slepici pleto košare. — 5. V kovačnici. — 6. Enoroki slikarji.

well je naslonil glavo med dlani in začel premišljevat. Po par hipih je vprašal:

»Ali ni nobenega izhoda?«

»Ne, nobenega, razen če se odtegnemo rubežni.«

»To se pravi, odgnati moramo živino in vse, kar lahko prodajo.«

»Da, to moramo; najboljši izhod je.«

»Toda, potem Vas zapode iz hiše?«

»Ne, če to store, izgube sami ravnatako vse, kakor mi.«

»In zakaj se ne odtegnete? Prepreči se prelivanje krvi in od Vaše hiše se odvrne težka nesreča.«

»To je res. A Pierry in fantje nočejo; stvar hočejo končati enkrat za vselej.«

V tem je tičala težkoča, pri kateri si ni znal gospod Maxwell pomagati z vsem svojim znanjem. Družini je grozil popoln, neizogiben pogin, čutil je ž njimi usmiljenje. Kmečko vprašanje je ležalo pred njim v vsej svoji nagoti in zahtevalo rešitve. Ravnotako je dobro uvidel, da je z uničenjem malega gospodarstva konec njegovi nalogi, ne da bi jo izpolnil; drugje ni mogel tako lahko začeti znova.

Po dolgem molku je rekel:

»Koliko je treba? Kaj hoče agent?«

»Dolžni smo dvanajst funtov,« je odgovoril.

»Hotel sem mu dati sedem funtov — več nisem mogel vkup spraviti — in sem ga prosil odloga, dokler ne prodamo sena in to malo pšenice. Vrgel mi je sedem bankovcev nazaj in drugi dan sem prejel od sodnije plačilni nalog s stroški. Nič ne bi rekel,« je nadaljeval, »toda spomladi nam je poginilo par telet in žrebe; izkupiček bi bil za najemnino.«

»Poslušajte,« je dejal gospod Maxwell, »enkrat odločen. Nasilstva moramo na vsak način preprečiti. Kje je Pierry?«

»Na plesu, ali morda v kovačnici, kjer zbira fante za jutri.«

»Torej moramo odgnati živino.«

»Prav, to je prav,« je veselo vzkliknil starec in mati je pristavila: »Bog Vas blagoslovi!« Debbie ni rekla nič, videlo se ji je, kakor bi se ji odvezlo od srca težko breme.«

»Toda« — je obotavlja se menil oče.

»Kaj mislite?«

»Nedelja je, in morda nočete delati v nedeljo,« se je glasil odgovor.

»To nič ne de. Če že prestopimo eno postavo, potem nič ne de, če napravimo isto z drugo. Od zgoraj bomo sicer laže dosegli odpuščanje.«

»Dobro delo je, ker se morda prepreči umor.«

»Pojdite!« je dejal gospod Maxwell. »Ne smemo izgubljati časa. Pierry se ne vrne pred nočjo, in mi moramo prej dovršiti. Kaj naj odženem in kam moram?«

»Najlaže bi bilo za Vas, če odženete junici v goro k soteski, kjer ima živino Mike Ahern; čisto enaki sta in nihče drugi ju ne razloči kot Mike Ahern.«

»Pa se lahko zanesete nanj?«

»Če se lahko zanesem? Kakor na lastnega brata.«

In gospod Maxwell je šel in prestopil obenem sobotno in deželno postavo.

VII. Immemor sui.

Ko je gospod Maxwell stopal po hribu navzgor proti kraju, kjer se je pasla živina,

Naši vojaki na črnogorski meji.

odlikovanja ter vsakemu pripovedoval, koliko Pijemontezarjev je poslal na drugi svet.

Svetovna vojska bo imela mnogo žrtev, mnogo lesenk bo novih, a upamo, da se nesrečni junaki ne bodo več pehali za vsakdanji kruh z lajno; država in društva se trudijo, da preskrbe ljudem potrebna sredstva za življenje. Mož, ki ima umeten ud, se mora tudi priučiti z njim opravljati svoj poklic. Zato so na Dunaju v X. okraju odprli šolo, kjer se invalidi uče obrti. Vsak stan je zastopan, vsaka obrt ima svoje prostore. Na prvi pogled se zdi, da so to navadne delavnice; kdor pogleda bliže, vidi s kakšnim naporom in s kakšno trdno voljo se trudijo invalidi, da bi se privadili novemu položaju. Marsikateri bo preskrbljen za življenje, marsikateremu ne bo treba prosjačiti na cesti in se za vsak vinar klanjati ljudem, ki bi morali v znak velikega spoštovanja iti s klobukom v roki mimo nesrečnikov.

† Vinko Grahonja

je bil rojen v Kastelcu, župnija Dolina pri Trstu, dne 22. septembra 1890. Odšel je

že ob mobilizaciji na severno bojišče, kjer je po nekaj mesecih dobil pegasti legar in umrl dne 18. februarja 1915. v mestu Piotiorek. Zapušča dva brata, ki se tudi bojujeta za domovino, očeta, mater, sestro in malega otroka. Pokojnik je bil priden

Razstreljene utrdbe Pšemisla.

si je mislil: »Če bi mi bil kdo pred enim mesecem rekel, da se bom danes jaz, blagorodni gospod, veleposestnik Robert Maxwell, ukvarjal z naklepom, kako bi prekršil postavo in red ter onemogočil povelje, ki je izšlo v imenu Njihovega Velikanstva, bi ga bil pri prici imenoval za prismodo. Po postavi je to, kar namerjata, obsojeno; pred mojo vestjo je delo hvalevredno. Kaj je prav? Ali je oboje? Ali je zakon pravica ali naj je pravica zakon?«

Toda — kocka je padla. Gnal je telici po dolinici na deželno cesto, ki je vodila na goro. V roki je vihtel trnjevo korenino in vpil: »Ho! Ho! Jeho!«, kakor je to prej slišal od ljudi. Do zajede, v kateri je ležal dvor Mike Aherna, je bilo dobre tri milje. Ker se je dan že nagibal, je gospod Maxwell hitel, da bi hitro opravil in se vrnil še pred nočjo. Večji del pota je že imel za seboj in je rahlo žvižgal predse, ko sta naenkrat stopila dva moža izza grmovja in mu odločno zavpila, naj postoj. Bila sta orjaška in močna in njuna obleka je gospodu Maxwellu razodevala, da ne pripadata kmečkemu stanu. Eden je udaril ži-

vinčeti s šibo; odleteli sta v cestni jarek. Istočasno je dejal:

»Hej, fant, kam ženete živali?«

Gospoda Maxwella je tak nastop razburil, in odgovoril je jezno:

»To je moj posel! Kdo ste, da si upate ustavljati me na javni deželni cesti?«

Odločni nastop in izbrani govor sta moža presenetila:

»Midva sva tu v imenu postave. Čigavi sta živinčeti in kam ju ženete?«

»Dokler sta v moji posesti, sta junici moji! Kam ju ženem, je moja stvar. Pustite me, prosim, da grem svoja pota, ali pa bosta občutila posledice protipostavne ružni.«

Nepričakovani odgovor je moža prisilil, da sta se uma knila in se nekaj pogovorila. Gospod Maxwell je izkoristil to njuno neodločnost; udaril je po živinčeti, izgnal ju iz jarka, zavpil: »Ho! Ho! Jeho!« in naglo nadaljeval svojo pot. Takoj se mu je bilo zjasnilo, da sta moža ali sodnijska slugi, ki so ju pričakovali drugo jutro, ali pa ovaduha, ki so ju poslali, da poročata, kam so odgnali živino. Ker ni bilo policij-

delavec, skrben oče in pobožen mož. Spavaj mirno v tuji zemlji, blagi Vinko! Na svidenje nad zvezdami!

† Alojzij Vojska

iz Šebrelj na Tolminskem je padel v Galiciji v bližini Pšemišla 18. oktobra 1914. Rojen je leta 1888. in je leta 1912. doslužil triletno vojaško službo pri 97. pešpolku. V vojni so še trije njegovi bratje, četrti brat je kot podžupan oproščen vojaške službe. Pokojni je bil jako dober fant in žal je vsakemu, da ga krije nenasitna zemlja gališka.

† Basej Franc.

Dne 14. februarja 1915. je umrl na bojnem polju blizu Rakovnika v Karpatih dne 20. novembra 1892. rojeni Basej Franc iz Cerkelj pri Kranju. Bil je priden in skrben mladenič. »Upanje imam do svidenja, a me nič ne skrbi, naj bo dobro ali slabo«, je dejal staršem ob slovesu, katerim je bil podpora.

† Zupančič Janez

padel pri Dukli, rojen 26. decembra 1893. na Vrdnu pri Toplicah, bil je edina podpora 60letne matere-vdove.

skega spremstva, je sklepal, da ta večer še nič ne namerjata. V eni uri je dospel do grebena in zagledal globel. Tam se je raztresena po polju pasla v mraku živina Mike Aherna. Gnal je živinčeti pred vrata in sporočil svojo nalogo.

»Bannacht lath!« je zaklical Mike Ahern, ko se je prikazal iz temne, zakažene veže. »Gospodov niste še tako napačno navili. Naprej! To je dobra šala!«

»Kako? Kaj mislite?« je osuplo vprašal gospod Maxwell. »Od Vas prav gotovo ni bilo nikogar zraven.«

»O, seveda; bili smo, da bi pomagali, če bi bilo potreba. Toda, saperlot, ni bilo treba. Gospoda sta mislila, da je sam podkralj, ki govori. Kako bosta jutri besnela nad seboj! Stopite noter in prigriznite kaj!«

Gospod Maxwell je žganje odklonil, a poprosil je mleka, ki so mu ga radevolje dali. Pil je stoje; toda to se ni skladalo z zakoni gostoljubja. Moral je sestiti in se prepuštili občudovanju družine in mnogih sosedom, ki so, že cel večer zbrani, pričakovali spopada z sodnijskimi slugami.

(Dalje.)

Vinko Grahonja,
umrl v Galiciji.

Alojzij Vojska,
padel v Galiciji.

Franc Basej,
padel v Karpatih.

Janez Zupancič,
padel na sev. bojišču.

Karol Hočevnar,
umrl na Ogrskem.

Vincenc Konček,
padel na sev. bojišču.

† Hočevnar Karol

umrl v bolnišnici v Preševu na Ogrskem. Rojen 29. oktobra 1889. na Obrhu pri Toplicah. Služil je tretje leto pri 7. topničarskem polku. Pokojni je bil močne postave ter pogumen vojak.

Bodi mu časten spomin!

† Konček Vincenc

padel na severnem bojišču pri Grodeku. Rojen 9. januarja 1889. na Vršnih selih pri Toplicah. Kot mož-značaj povsod spoštovan. Kakor bi bil slutil, da se nikdar ne vrne v domačo vas, poslovil se je osebno od vsakega posameznega.

Čast vrlemu možu-junaku!

Svetovna vojska.

Po zavzetju Lvova zavezniške čete neprestano prodirajo, ljuti napadi ob Dnjestrju niso mogli zadržati naših čet. Ko je naša armada izsilila prehod pri Haliču, se je vsa fronta pomaknila na vzhodni breg Dnjestra, dasi se je Rusom v prvem sunku posrečilo pri Martinovu del Linsingenove armade vreči nazaj. Ob tej črti so Rusi z vso silo, a brezuspešno napadali naše čete. Severozahodno od Ravaruske je naša armada na ruskih tleh; vzela je Tomažov, in dosegla Zamošč. Prodiranje proti Visli se je začelo z napadom med Ostrovjem in Sandomjeršem, naše čete so zavzele Ozarov in Zavihost. Naše čete prodirajo v neprestanih bojih v ljubljinsko gubernijo proti Krasniku. Bitke se pripravljajo ob Buğu in Visli.

Na jugu je nekaj dni Italijan miroval z napadi. Bili so posamezni boji pri Zagraju, pri goriškem mostišču, na ostali

fronti pa hudi artiljerijski boji. Splošni napad v noči od 29. na 30. junija je bil brezuspešen. Čez Sočo zaenkrat Italijan ne more, naši vojaki so prepričani, da tudi nikoli ne bo prišel; četudi troši municijo na naše postojanke, ga naše strojne puške kose pred žičnimi ograjami, desni breg pri Plaveh pa varuje naš oklopni vlak, naše težke baterije mu uničujejo topove. Kljub veliki premoči — samo na laški fronti ima pet armadnih zborov — številno artiljerijo — ga naše čete z manjšimi napori zadržujejo kakor pa so bili v bojih na severu. Naš podmorski čoln je torpediral laško torpedovko.

Na francoskem bojišču se bije na celi fronti krvava stoječa bitka, že mesec dni se imenujejo v uradnih poročilih vedno isti kraji: Souchez, Arras, reka Maas; Arras so Nemci bombardirali, ravnotako so obstreljevali Soissons. Francozi so v zadnjih napadalnih bitkah imeli velike izgube. Nemci so sovražnikom iztrgali nekaj svojih postojank, ki so jih začasno izgubili ob francoskih napadih.

Srbi in Črnogorci korakajo v Albanijo. General Vukotić je došel na čelu črnogorskih čet v Skader, Črnogorci so zasedli tudi Sv. Ivan Medovanski. Naše čete so napadle malo srbsko skupino. Pred Dardanelami so ponehali krvavi boji zadnjih dni. Vsi sovražni napadi so brezuspešni, zavezniški so celo izgubili nekaj jarkov in ne morejo nikamor naprej od Sedil-Bahra. Bojne ladje si ne upajo blizu, da bi podpirale napade.

Zelo živahno se giblje zračno brodogje. Italijanski aeroplan je brez uspeha metal bombe v Divači, naš je vrigel več bomb pri izlivu Soče in potopil en parnik; metal je bombe na Belgrad; na severu je naše letalo premagalo ruski aeroplan. Nemci so uničili dve sovražni letali pri Geradmeru, dve pa prisilili k tlam na švicarsko ozemlje.

Pri obedu. Poročnika Franc Primic in Mirko Vidrih na sev. bojišču.

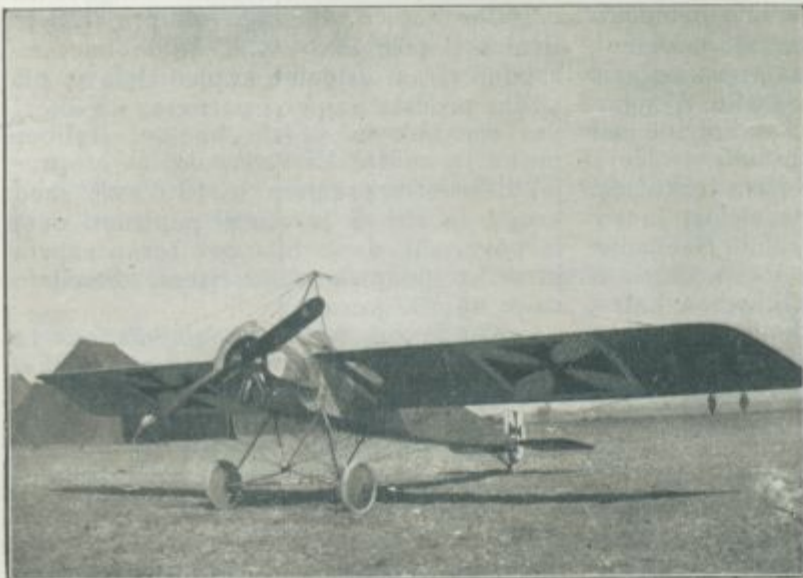
Zgodovina puške.

Kanonik Iv. Sušnik.

Kmalu po vpeljavi topov so začeli poskušati tudi z uporabo ročnega strelnega orožja. Prve »puške« so imele eden do dva metra dolgo železno cev, ki je bila pritrjena na okorno leseno držalo. Navadno je bila cev na zgornjem koncu še nekoliko razširjena, da se je laže strelni prah vanjo vsul. Krogla, spočetka tudi kamenita, pozneje svinčena, se je s pomočjo palice — nabijalnika — porinila in pritrčila na smodnik. Na spodnjem koncu

Strojna puška proti aeroplanom.

»Golob«, (nemški enokrovnik) pripravljen na polet.

Pogled v avstrijski strelni jarek.

ob strani je bila v cev napravljena majhna luknjica z malo ponvico, na katero se je natresel smodnik in s pomočjo netiva, takozvane lunte, vžgal. Puška je imela ob zgornjem delu cevi železno kljuko, katero je strelec zapel za kak zid ali plot ali tudi drevo, da ni bil sunek izstreljene puške presilen. V ugodnem slučaju je strel v bližini prebil navadni oklep. Nekoliko boljše so bile puške z vžigalnim kolescem. Majhno jekleno kolesce se je navilo z jeklenim peresom kakor ura. Pri izprožitvi se je kolesce z veliko brzino zavrtelo in ob njem pritisnjemem kresilnem kamnu ukresalo iskre, ki so užgale smodnik. V rabi so bile te puške že okrog l. 1520.; bile so za one čase razmeroma zelo dobre, toda v vojski so se le malo rabile, ker so bile v ta namen še predrage in prerredke. Švedski kralj Gustav Adolf je v 30 letni vojni poleg topništva izboljšal tudi puške. Stari večji kaliber 22—24 mm je odpravil in mesto njih vpeljal cevi, ki so imele le 18 mm v premeru. Puška je postala veliko lahkejša, tudi so bili z njo oboroženi že večji oddelki, toda streljanje in nabijanje je bilo še vedno zelo počasno. V bitki pri

Razkuževalnik. V stroj nabašejo okuženo obleko, vroč sopar umori vsak mrčes in bacil.

Nördlingu l. 1634. je topništvo trikrat tako naglo streljalo, kakor pa pehota s puškami in štiri leta pozneje so musketirji vojvode Weimarskega v osemurni bitki s edemkrat ustrelili.

Krog l. 1640. so na Francoskem iznašli puške na kresilo. V petelincu je bil z vijakom pritrjen kresilni kamen, ki je udaril ob jekleni pokrov ponvice ob prašnici in ukresal ogenj. Obenem z udarcem je dvignil tudi nekoliko pokrovec, tako da so ukresane iskre lahko padle v smodnik na prašnici in ga užgale. Premer puškine cevi (kaliber) je ostal neizpremenjen približno 18 mm in kroglica je tehtala 30—32 g. Na puško se je nateknilo bodalo — bajonet — in tako je bilo orožje izgotovljeno. Rabilo se je skoro brez izpremembe v vseh vojskah Friderika Velikega in Napoleona malodane skozi 200 let. Polagoma so vpeljali patrone iz papirja, v katerih je bil smodnik in krogla. Pri nabijanju je moral vojak patrono z zobmi pregriziti, da je vsul smodnik v cev in na smodnik je z nabijalnikom porinil kroglo. Še preje je moral na prašnico dati nekoliko smodnika. Nabijanje se je vršilo s patroni sicer mnogo hitreje, toda v grdem deževnem vremenu puške skoro ni bilo mogoče rabiti. Tudi je bil strel še jako negotov. Res, so puške »nesle« na 300 korakov, toda sigurno zadeti se na tako daljavo ni dalo. Stari vojaki so mnogokrat norčevaje se pripovedovali, da je na posameznega sovražnika v daljavi 300 korakov cela kompanija izstrelila puške, ne da bi ga zadela. Tudi užiganje s kresalom je imelo mnogo nedostatkov in dostikrat ni služilo. Mnogo boljše je postalo netivo, ko so l. 1819. iznašli takozvane kapice, katere so natikali na preluknjane »pistone«.

Sredi minolega stoletja so jele države polagoma vpeljevati risane cevi. Sicer ta iznajdba ni nova. Že v drugi polovici 16. veka so vrezavali v cev ravne in tudi vijakasto zavite rise in se prepričali, da iz take cevi izstreljena krogla leti veliko dalje in bolj sigurno zadene, kakor pa iz gladke cevi. Seveda mora biti cev natančno izdelana in tudi mora svinčenka biti malo obilnejša kakor cev, tako da se risi v kroglo vtisnejo. Izdelovanje teh pušk je bilo zlasti še tedaj, ko ni bilo mehanično urejenih tovarn, zelo drago, tudi je bilo nabijanje preveč zamudno, zato je umevno, ča se nobena vojna uprava ni mogla zanje odločiti. Vendar je bilo že tedaj v armadi nekaj oddelkov izbranih strelcev, ki so bili kljub vsem težkočam opremljeni z risanicami in so jih tudi uspešno rabili. Nabijanje so olajšali na ta način, da so v dno cevi napravili bodico, katera je molela nekoliko iz smodnika. Krogla je bila že podolgasta, vendar pa toliko ožja, da se je nalahko porinila v cev. Z železnim nabijalnikom se je moralo nekolikokrat udariti na kroglo, da se je nabodla na ost in se na ta način v toliko razširila, da je cev popolnoma zaprla. Vendar je bilo tudi to nabijanje še zelo zamudno. Francoski

stotnik Miniè je iznašel podolgasti projekt, kateri je imel na spodnji strani stožičasto dolbino, v katero je vstavil spočetka na tesno umerjeni, pa nekoliko krajši kosček lesa, pozneje plehato kapico. Projekt se je nalahko porinil v cev, pri strelu je pa smodnikov tlak najprvo porinil leseni stožec ali kapico v projekt in ga na spodnjem delu toliko razširil, da je cev docela izpolnil in se risi vanj vrezali. Krog leta 1850. je bila francoska armada opremljena s temi puškami in z njimi daleč nadkriljevala rusko armado v krimski vojni (1854—55.). Kakor že omenjeno, se s stari puškami ni moglo streljati dalje kot na 300 korakov, nove risanice so segale na 800 korakov in dostikrat prisilile celo topništvo, da se je moralo umakniti. Ta uspeh je tako vplival na druge države, da so čimbolj hitelo izpopolniti svoje strelno orožje. Najbolje se je posrečilo pruski

Odbit laški napad na tirolske obmejne utrdbe.

armadi. — Nikolaj Dreyse je že l. 1836. izdelal novo puško, katera se je nabijala zadej. Zaklop je bil sestavljen iz treh cevk, ki so bile vložene ena v drugo. Prva (največja) je bila zgoraj odprta in s puškino cevjo tesno združena, druga (manjša) se je v tej premikala in tvorila pravi zaklop, tretja (še ožja) je tekla v drugi in imela v sebi spirhalno pero z dolgo iglo. Po tej igli se je puška imenovala »iglenica« (Zündnadelgewehr). Glavna stvar pa je bila enotna papirnata patrona, ki je imela združeno smodnik, kroglice in užigalno kapico. Podolgovati projekt je tičal v papirnatem ovoju, ki je imel na spodnji strani vžigalno kapico. Igla je pri strelu prodrla najprvo patrono, šla skozi ves smodnik in užgala kapico. Kaliber puške je znašal 15,4 mm, dočim je projekt imel v premeru le 13,6 mm; med kroglo in risi se je vtisnil papirnat ovoj in povzročil, da je bila cev tesno zaprta in se krogla prilagodila risom. Streljalo se je na 800 korakov.

Ker je bil sestav popolnoma nov in čisto drugačen, kakor dosedanje puške, je trebalo dolgo časa, da so merodajni krogi spoznali praktično vrednost puške in jo prav cenili. Šele l. 1849. sta bili dve kompaniji pruske armade za poskušnjo oboroženi z njo in se udeležili prve vojne z Dansko. Že v tej vojni se je novo orožje dobro obneslo in so vsled tega vso armado z novo puško oborožili. (Dalje.)

DOGODBE

Za spomin. Ključavničar Marko je imel v delavnici šest pomočnikov in vajenca Lojza. Ta je delal pri oknu, odkoder se je videla lopa stare branjevke. Rdečelična jabolka so Lojza mikala; ravno tisti čas jih je kupoval čevljarški vajenec Mihec, s katerim si nista bila velika prijatelja. Lojze je čutil neznansko željo po sadju, a v žepu ni imel niti vinarja.

Iz zamišljenosti ga zbudi mojster, ki je vstopil v delavnico in mu izročil ključavnico: »Nesi to ključavnico k sodniku; za eno uro pridem sam in jo pribijem.«

Lojze se je podvival, ker je upal, da najde Mihca na cesti in mu jih naloži par gorkih. Stanovanje je bilo prazno; gospodinja je bila odšla na trg. Lojze je videl, da je omarica z drobižem odprta. Izkušnja je bila velika: tu svetle petice, na trgu pa smehljajoča jabolka. Ogleдал se je in nato stegnil roko. Pri branjevki je kupil jabolko, tudi Mihca je še našel ter ga natepel.

Za četrto ure se je Lojze vrnil; plašno in boječe je odprl vrata v sobo ter obstal na pragu; za mizo je sedel mojster z mračnim čelom in bobnal s prsti po oknu.

»Zakaj stojiš na pragu in ne vstopiš?« je vprašal mojster.

»Jaz... jaz... sodnikovi se lepo zahvaljujejo in...«

»Ze prav,« mu je segel mojster v besedo. »Kaj sta imela z Mihcem?«

»Jaz... jaz... zmerja me, Mihec zmerja ključavničarje, Mihec — in potem...«

»No, in potem si ga pretepel,« je nadaljeval mojster.

Lojze je prikimal in molčal.

»Raditega te ne bom več kregal,« je povzel mojster. »Ključavničarji so pošteni ljudje, zato jih nihče ne sme zmerjati, so pošteni ljudje, pravim.« Zadnje besede je poudaril. »Ti pa, ti nisi več pošten, ker si okradel svojega mojstra! Ali so ti šla jabolka v slast? Pošteno oko je videlo tvojo nepoštenost! Tat si! Sram te bodi! Smili se mi tvoja dobra mati! Pojdi, takoj se izgubi v delavnico, tam se pogovorim s teboj s šibo, jutri pa povežeš culo in — odideš!«

Lojze je stal smrtnobled pred mojstrom. Nobene besede ni bilo iz njegovih ust. Samo vzdihnil je: »Uboga moja mati!« Udrle so se mu solze in mu polzele po licu. Tiho je izginil v delavnico.

Deset minut potem je vstopil mojster z leskovo palico. Sredi delavnice je stal vajenec bled in z obvezano desnico.

»Kaj pa imaš spet?« je zavpil gospodar.

»Kaj je fant napravil?«

»To je nekaj čudnega,« je odvrnil najstarejši pomočnik. »Lojze je prišel k nam, vzel iz žerjavice razbeljeno železo in si vžgal veliko rano v roko; delavnica je polna vonja po pečenem mesu.«

»Kaj?« je začudeno vprašal mojster. »Na dan z besedo! Fant, kaj je z roko?«

Lojze je ihté in jecljaje začel:

»Spomin... za spomin... mojster! Jaz... jaz... sem si... ožgal roko, da bom mislil...«

mislil... vse življenje na tatvino... Samo materi ne povejte; prosim, mojster, samo materi ne!... Nikoli... nikoli več ne storim kaj takega...«

Mojster je osuplo poslušal; palica mu je zdrknila iz rok in obliče mu je preletela ganjenost. Položil je roko vajencu na ramo in rekel:

»Lojze, zdaj ti ni treba povezati cule, tudi molčal bom in ne povem materi, kajti prepričan sem, da boš držal besedo in obljubo. Pojdi k zdravniku, naj ti obveže roko.«

To se je zgodilo leta 1879. Danes je Lojze spoštovan in ugleden mojster na Slovenskem; na svoji desnici ima še vedno »spomin« na svoj greh.

Nežen opomin. Friderik Viljem IV. je, kakor je vsakemu znano, živel s svojo soprogo v jako srečnem zakonu, samo včasih se je silno razjezil. Srečno izbrana beseda ali fin, prikupen izraz je zamogel kralja kmalu zopet potolažiti. Kratko pred nastopom vlade ga je pri takem slučaju vprašala njegova rahločutna nevesta, če bo kmalu opustil to slabo navado. »Bodi brez skrbi, ko bom enkrat kralj, ti ne bom dal nikdar priložnosti za tako pritožbo!« se je glasil Friderikov odgovor. Poznejša kraljica Elizabeta ni pozabila, kaj ji je obljubil njen visoki soprog. Ko se je nekega dne kralj kregal nad nekim svetovalcem in ga je slišala soproga v svojo sobo, je ta nenadoma odprla vrata in kakor boječa obstala med vrati ter rekla: »Oprostite, mislila sem, da vpije kralj, toda sedaj vidim, da je samo prestolonaslednik.« Kralj je ostrmel, potem je šel smehljaje svoji soprogi nasproti in jo je peljal v sobo. Prestrašeni svetovalec je čul besede, ki jih je izgovoril Friderik, zopet dobre volje: »Ti imaš boljši spomin kot jaz, in kralj te je razumel in se ti zahvaljuje za nežni opomin!« Nato se je kralj obrnil k začudenemu svetovalcu in mu je pripovedoval poln humorja, česa ga je kraljica ravnokar spomnila.

ZDRAVSTVO

Brezov čaj je izvrstni lek za udnico in vodenico, nadomestuje lahko tudi dragi inozemski čaj. Treba je nabirati zdaj mlado brezovo listje in ga posušiti na solncu. Deni par listkov v $\frac{1}{8}$ l kropa, naj prevre, potem odstavi. Malo medu in kaplja dobre slivovke poveča učinek in poboljša okus. — Ovitki svežega listja izvlačejo bolečine udnice.

Orehovo listje je tudi treba zdaj nabirati in sušiti med okni. Za opešanos, oskrumbe, škrofuloznost se koplji v izkuhi listkov in uživa čaj. Tudi utiranje s tinkturo je dobro.

Marjetice cveto. Naberij jih in posuši ali skuhaj mezgo. Pomaža za jetiko, kašelj, pešanje. Slabokrvni otroci naj sedé na marjeticah.

Kurja slepota in vojska. Kdor vidi čez dan dobro, a ne razločuje predmetov v tmni, ima kurjo slepoto. Pa tudi človek, ki ima »mačje« oči, nam vé povedati, da ne vidi kak večer ničesar, da se ga loti vsled tega neka tesnoba na cesti ali na ulici in da izgubi zmožnost, ravnati se po poti. Vzrok je telesna ali

dušna utrujenost. Tako slepoto opazujejo zdaj večkrat pri vojaki. Pri nekaterih oddelkih nemške armade je nastopila tako na gosto, da so jeli misliti zdravniki na epidemijo. V četrti nemški armadi so našli med 98 bolniki 22 mož, ki so bili nezmožni za službo vsled kurje slepote. Vsi so se pritoževali na enak način: kakor hitro se naredi tema, ne morejo več razbrati poti, prepustiti se morajo konjevi pameti. Ta negotovost jih zmuči tako, da postanejo nesposobni za službo. Čudno je, da so ravno močni možje podvrženi tej bolezni. Poleg druge zdravniške pomoči pomaža za to stanje najbolj mir, dosti spanja in dobra hrana.

Mehurčke in grinte po ustnicah moči z arnično tinkturo. Namoči večkrat ali naveži v tinkturo namočeno krpo. Ušesno maslo pozdravi zelo hitro razpoke na ustnicah. Ravnice na ustnicah zalepi z beljakovo kožico.

Smrekovi češarki so premalo poznana pomoč za jetiko, pa saj po mestih niti ne vedó, kaj je češarek. To je smrekin storž, ki je prve mesece rdeč, pozeleni proti jeseni in dozori in oleseni šele drugo leto. Za zdravilo se nabira rdeče češarke koncem junija. Izluči jih in posuši med okni ali na peči. Ali pa namoči sveže luskine v finem špirtu, dobil boš krasno rdečo tinkturo, ki je izvrstno mazilo za kostne in udne bolezni. Za gnile zobe, za katar pljuč in sapnika kani malo tinkture v toplo vodo in izpiraj si usta, grlo in nos. Tudi za druge bolezni, kakor črevesni katar in želodčne krče, je dobro utirati na bolni kraj to tinkturo, sitno je samo to, da madeži dolgo ne izginejo iz perila.

Za jetiko je najboljša, da kuhaš čaj iz luskin, pest luskin prevri na $\frac{1}{2}$ litra vode in uživaj predpoldne in popoldne $\frac{1}{3}$ litra mlačnega čaja. Kuhati se mora vsak dan sproti. Neki zdravnik na Ruskem si je bil naredil premoženje s tem, da je prodajal in naročal smrekove luskine kot čaj za jetiko. S tem je pozdravil mnogo ljudi, ki niso niti vedeli, da pijo smrekove češarke. Ta čaj res ni prav prijetna pijača, ker je jako smolnat, pridobi pa na okusu, ako mu primešaš žlico smrekovega sirupa. Samostanska sestra se zdravi že več let s takim čajem in je čimdalje bolj čvrsta, dasi ji je pred leti mnogo krvi ušlo in je njeno življenje polno skrbi in naporov.

Zamašen nos je kaj neprijetna stvar. Marsikdo toži, da ga tišči pod čelom in da ne more dihati skozi nos. To stanje vpliva mučno na ves organizem, glava pride težka, misli se ne dajo razvijati, človek je nezmožen za duševno delo. Če imaš zamašen nos, nisi zdrav in si moraš poiskati pomoči. Pusti si preiskati nos od zdravnika, kajti včasih nastanejo po tem zamašenju neznanske bolečine v glavi, katerim sledi lahko smrt. Nos se pa ne zdravi samo lokalno, treba je okrepiti celo telo, potem se odpravi mučno stanje. Sploh pomaža vse, kar sili na pôt, da se olajša težava v nosu. Marsikomu odleže samo od sebe, če gre na toplejši zrak, posebno k morju. Uživaj med, mleko, ječmenov slad. Ogiblji se razgretja, prepriha, mokrih tal, bivanja v mrzlih sobah. Včasih dobro dene vdihavanje dima ali sopara. Za dim vrzi na lopatico žrjavice žgane zmlete kave, sladkorja, lanenega semena ali brinja.

Svetovne dogodke

smo dolgo časa z vsemi svojimi čustvi in s svojo pozornostjo tako motrili, da smo komaj pazili na male osebne žrtve in pomanjkanje. Konečno se je malo črnega kruha, ki smo ga morali jesti, izkazalo ravno tako redilno ko prejšnje pecivo in tudi naši junaki na bojnem polju, ki so se morali pogosto odreči večerji, niso radi tega pomrli. Kdor

je trpel na spremenjenem preživljenju, kdor je obolel na želodcu in na zaprtju, najde v Fellerjevih preizkušenihih rabarbarjevih kroglicah z znamko „Elsa-Pillen“ dobrodejnega regulatorja za svoj prebavni aparat. Kakor trdijo poročila, ki jih najdemo v 100.000 zahvalnih pismih pospešujejo „Elsa-Pillen“ tek, pospešujejo prebavo, krepijo želodec, olajšujejo krče, odpravljajo gnus, odvajajo nalahno in zato čistijo kri. Posebno jih cenijo občutljive osebe, ker ne dražijo črev, kakor mnoga močna odvajalna sredstva. Tudi žene in otroci jih radi uživajo. Za odpravo nezaželjene debelosti so neškodljivo, mirno sredstvo. 6 škatlic stane franko le 4 krone 40 vi-

narjev, 12 škatlic franko le 8 kron 40 vinarjev. Edino pristne se naročajo samo pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elsa trg št. 331 (Hrvatska). Ravnokotak potrebno domače zdravilo je Fellerjev dišeči rastlinski esenčni fluid z zn. „Elsa-Fluid“, ki deluje dobrodejno pri revmatičnih, protinastih, nevralgičnih in živčnih bolečinah, bodanju, trganju, križnih in hrbtnih bolečinah, bolečinah na obrazu in na udih. 12 steklenic stane franko le 6 kron in se more naročiti obenem z „Elsa-Pillen“. Svetujemo svojim čitateljem, naj zaupno naročijo ti dve preizkušeni domači zdravili, ki tvorita skupaj malo domačo lekarno.

hajiri...

Za sopar vlij na razbeljen kamen malo vinskega kisa ali vlij v krop malo smrekovega olja in vdihuj. Po vdihanju dima ali sopara se ne sme takoj na mrzel zrak. — Poglavitno pa je izpiranje nosu, in sicer vedno le s toplo vodo, mrzla ne vpliva dobro na zatečene nosne sluznice. Izpiranje omeči odtok in gnoj. Za izpiranje priporočajo nekateri pol mleka, pol vode in malo soli. Pa v nosu ostane rado nekaj slanega in draži sluznice. Dolgoletna izkušnja dokazuje, da je močan majaronov čaj — sam na sebi — ali zmešan z pesinim sokom, najbolje izpiralo. Tudi razredčena arnica ali tinktura prsnega korena je jako dobra (pet kapelj tinkture na tri žlice vode). Izpirati je treba nos dvakrat na dan; dobe se za to tudi različne cevi in priprave. Dobro dene tudi mazanje z majaronovim mazilom ali z oljem ali z jagodino tinkturo.

Ne preveči! Zdaj se ponujajo na vseh koncih in krajih razkužila, mila, praški, vode in kdo vé, kaj še vse. V marsikaterem stanovanju diši ali smrdi tako, da zapre sapo vsakemu, ki vstopi. In to ni zdravo. Z vsemi temi dišavami in razkužili se tako pokvari zrak, da začne človek, ki biva v njem, bledeti in hirati. Duh lizoforna, formalina in drugo podobno se prime obleke, jedi, posode, imaš ga v grlu in v želodcu — ni verjetno, da bi postal ali ostal bolj zdrav vsled tega. Prav je, da se včasih stanovanje razkuži, zato pa ni treba, da te duši noč in dan zbirka neprijetnih in nezdravih vonjev. Najbolje se odpravi, če pokadiš z brinjem; dim se izgubi skozi odprta okna in zrak je zopet čist.

GOSPODINJA

Domači zajec pečen in pacan. Prevri 1/2 litra vinskega kisa, 1/2 litra rdečega vina, glavico čebule, par brinjevih jagod, par zrn belega popra, dva lista lavorja, perišče timijana, bosiljaka in pehtrana in polij s tem, ko se je ohladilo, hrbet in stegna debelega velikega kunca. Ko je stal tri dni v paci, ga nabodi s slanino in peci na surovem maslu.

Kunčevo meso dušeno. Loči kosti od mesa in razreži meso na kocke kakor za gulaš. Dno lonca obloži s slanino in čebulo, na čebulo naloži vrsto mesa, to pokrij zopet s čebulo in tako naprej, dokler je še kaj. Na vrh pa potrebi soli, popra in muškata, potem čebule in malo slanine, dve žlici juhe ali vode, 2 paradižnici ali paradižve meze. Pokrij lonec in zaveži. V velik lonec nalij vode za 4—5 prstov od dna, deni vanj kak luknjast pokrov ali cedilo in postavi lonec z mesom na tega. Duši se na soparu dve uri. Jed je zelo okusna. Kostí se skuha posebe z zelenjavo; na kocke zrezan krompir duši na surovem maslu in zalij z juho. K mesu napravi trde krompirjeve žličnike.

Ocvrtina. Razsekljaj ostanke pustega svinjskega mesa, ravno toliko slanine, za dvajseti del čebule, malo petersilja in dva lista muškata. V mleku namoči kos črnega kruha, iztisni in primešaj mesu, posoli in poštopaj s poprom, primešaj za desetino vsega suhih drobtin, deni toliko jajec in smetane, da se bo držalo skupaj, naredi okroglate, dva prsta debele plošče, povaljaj jih v drobtinah in speci v ponvi. Pečene devaj v gorko skledo. Je v Ameriki navadna jed poleg krompirja ali zelenjave.

Gobe na olju. Očedi gobe in pari jih, ne da bi jih razrezala, na žlici olja, dokler ni izhlapela iz njih vsa vlaga, potem jih razreži, posoli, poštopaj s poprom, okisaj in daj na mizo.

Kaša s koprivami. Kašo operi in skuhaj do mehkega, koprive operi in sesekljaj, razbeli na dve pesti kopriv žlico masti, prepeci par strokov česna in stresi koprive v mast. Ko se je malo prepeklo, zalij s smetano ali z mlekom, da bo bolj redko, zvrni gosto kašo v koprive in pusti, da se kuha skupaj še par minut. Ako nisi dala smetane v koprive, je je treba dati zdaj par žlic.

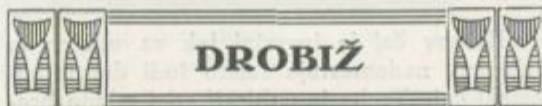
Mast od pečenke, ki se dá na mizo, je mnogo bolj okusna, če ji primešaš na ognju dve žlici paradižve meze in žlico gorčice.

Fižolova gosposka juha. Namoči zvečer 1/2 kg dobrega fižola, skuhaj ga predpoldne do mehkega na mesni ali na magijevi juhi in pretlači skozi sito. Posebej pari na maslu rezance rumenega korenja, črnega korenja, zelene, pastinjake, ohrovt, paradižnika in glavice cvetnega zelja. Ko je mehko, zalij s fižolovo juho.

Zelenec v ključavnici se naredi rad pri snaženju s pasto, ker se zajé nekaj paste med zgibe. Namoči krtačico v terpentini in izkrtači. Roke zavaruj z rokavicami, ker je zelenec strupen.

Molje preženeš iz poblazinjenega pohištv. Zapri okna in vrzi na žerjavico dve pesti dobrega caherlina, prižgi caherlin in deni lopato z žerjavico pod pohištvo, en čas pod zofo, potem pod naslonjač, omaro in tako naprej, dokler ni prekajeno vse. Seveda je treba premeniti večkrat žerjavico in iti iz sobe tačas, ko se kadi moljem. Tudi kajenje s pelinom ali s kafo smrdi moljem.

Krtače za obleko morajo biti čiste, sicer se pomaže obleka. Krtačo drgni ob papir, ki je privihan na koncu mize, ali vleci preko šmirgljevega papirja. Tudi izčese se lahko krtača. V slučaju, da si krtačil obleko, ko si prišel iz okuženega kraja, ali bolnikovo obleko, operi krtačo v kropu. — Bilo bi sploh dobro oprati večkrat v kropu vse krtače, ker ravno te se naberejo vsakovrstnih bacilov. Posebno pa je treba včasih izkuhati krtače za čevlje, to tudi radi tega, ker postanejo nerabne, kadar so zadelane z mastjo.

DROBIŽ

Ali se živali boje železnice? Ko so gradili ugandsko železnico, je vladal med delavci tolik strah pred levi, da so inženirji na različne načine skušali svoje delavce rešiti in ubraniti pred njimi. Kljub temu so levi pri belem dnevu mnogokrat odnesli kakega delavca, ki je delal na progí. V teku zgradbe je bilo 32 žrtev. Celo sedaj, ko železnica že nekaj let obstoja, še niso ponehali ti krvoločni pohodi afriških zveri na plen. Potniki pripovedujejo, da se večkrat cele črede antilop pase ob železnici in več kot 200 nojev je tekmovalo z dirjajočim vlakom in vzdržalo več kilometrov. Če se kak slon ali nosorog postavi na tir, ima to zanju in za vlak v več slučajih hude posledice; sloni obstanejo na tiru pred prihajajočim vlakom ali iz prevelike omejenosti ali iz same radovednosti, dočim nosorog prostovoljno in zaupajoč na svojo moč. Zgodilo se je, da je nosorog napadel vlak in povzročil, da sta skočila dva voza iz tira. Žival se ni preveč poškodovala, pač pa je od prevelikega sunka imela tudi dovolj, da se je šepavo umaknila v — gozdove.

Za naše naročnice. Če gledamo več časa na živordečo tkanino, ki leži na prav beli podlagi, in jo naglo odstranimo, oko ne vidi več podlage bele, temuž zeleno. Če je bila tkanina zelena, se zdi podlaga rdeča. Zeleno in rdeče sta takozvani komplementarni barvi. Druga pri drugi se zdita mnogo bolj živi in sveži. Ravnoisto je z barvami: rumeno in

violetno, oranžno in modro. Marsikateri manufakturni trgovec ali modni krojač zna to dobro izkoristiti, mnogokrat v škodo in jezo damam. Če bi rad prodal blago neprijetne zelenkaste barve, vrže pri razkazovanju kakor slučajno kam blizu rdeče blago, in glej, blago zraven je lepo zeleno in čisto, dama kupi vsa srečna in vesela. Žalost je doma; komplementarne barve ni več in blago ima svojo staro ostudno barvo. — Pomagati si pa ne zna. Če hoče, da je barva živa in čista, mora v obleko spretno priti komplementarno barvo in stvar je rešena.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana

Prešernova ulica št. 3

Največja slovenska hranilnica

Denarnega prometa koncem leta 1914.:

K 740,000,000.—

Vloge

K 44,500,000.—

Rezervni zaklad:

K 1,330,000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 0/0 brez odbitka.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisu za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Josip Klovar.